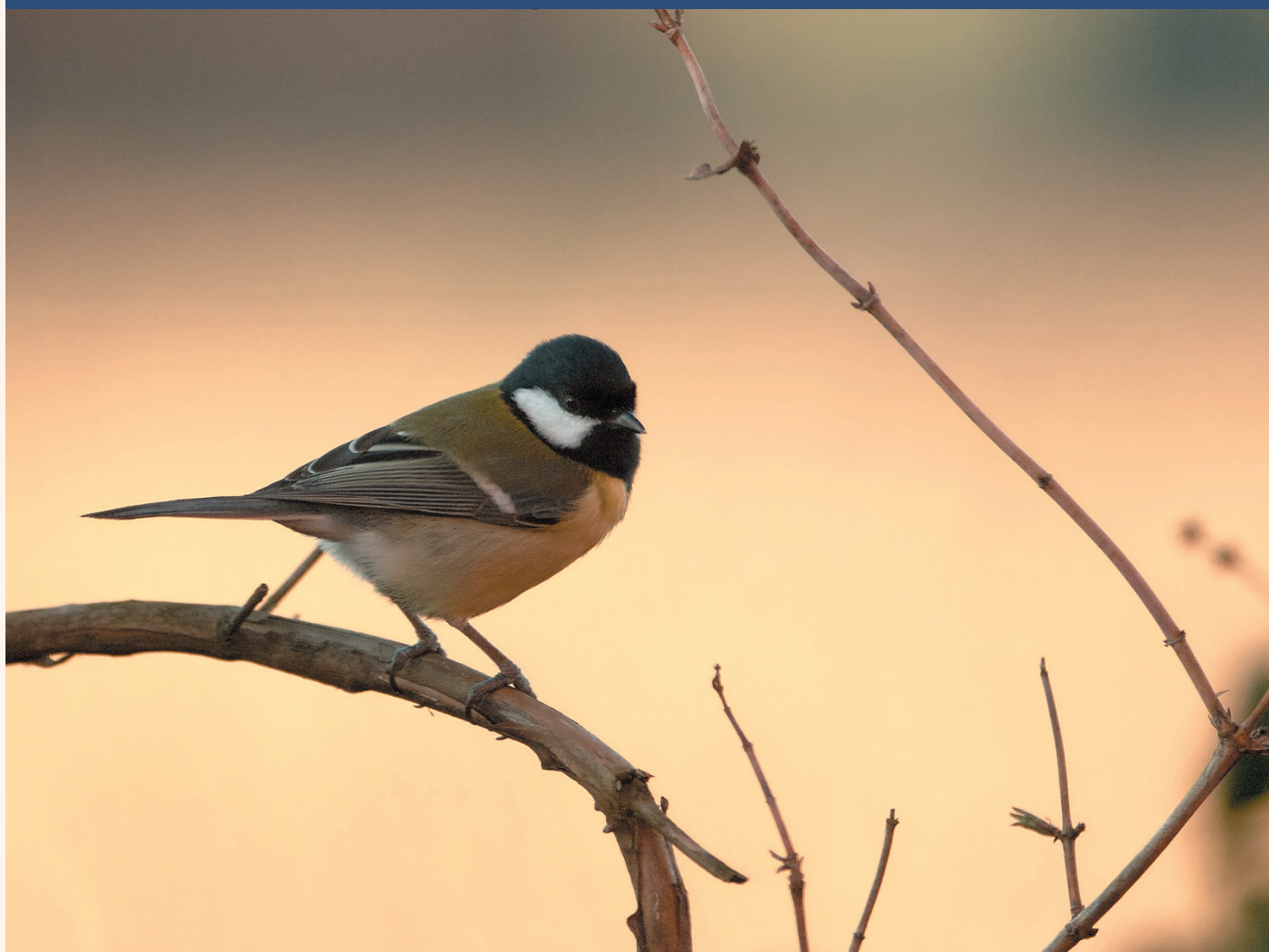

Objem zvoka

Časopis TIM-a za polžev vsadek, Center za sluh in govor Maribor, Vinarska 6, Maribor

UVODNA BESEDA

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

In ponovno smo na koncu šolskega leta. Pred vami je še ena številka časopisa – četrta v tem šolskem letu in že dvanajsta, odkar Objem zvoka izhaja. Odmevi so zelo pozitivni in to nas vzpodbuja, da se ob obilici obveznosti, ki jih imamo, trudimo z urejanjem časopisa. Da pa bi bil čim bolj zanimiv, koristen, širok, odprt, vabimo k sodelovanju prav vse naše bralce širom Slovenije, da se s svojimi prispevki vključijo v ustvarjanje, saj želimo, da časopis postane vseslovenski. Zberite voljo, pogum in nam pišite! Želimo vam lepe počitnice in dopust, kjerkoli ga boste že preživeli in nasvidenje jeseni.

VSEBINA

Polžev vsadek	2
Poslušanje	3
Srečanje uporabnikov polževega vsadka in staršev otrok, uporabnikov polževga vsadka	4
Vprašalnik	5
Umetnost učenja	7
Razvoj poslušanja po prvi nastavitvi	10
Izštevanka za začetnike v poslušanju	12
Z glasbo na pot	13
Skupina mladostnikov	14
Mojca odgovarja	15
Utrinki, iskrice in mnenja učiteljic in učitelja OŠ Ormož	16
Evropa v šoli	17
Živim v Bohinjski Bistrici	17
Novičke	18
Družina uporabnikov polževih vsadkov se povečuje	19

Informacije

Z vašimi vprašanji se lahko obrnete na člane Tima za polžev vsadek Centra za sluh in govor Maribor.

Tel: 02/228 53 40

02/228 53 46 (amb.)

02/228 53 44 (šola)

Fax: 02/228 53 63

E-mail:

nada.hernja@guest.arnes.si

alenka.werdonig@guest.arnes.si

diana.ropert@guest.arnes.si

sergeja.groegl1@guest.arnes.si

irena.furjan1@guest.arnes.si

milan.brumec@guest.arnes.si

Spletna stran:

<http://www.z-csg.mb.edus.si/>

Časopis izdaja Center za sluh in govor Maribor - Tim za polžev vsadek, Vinarska ulica 6, 2000 Maribor

Direktorica Tanja Majer

Odgovorna urednica Nada Hernja

Lektorirala Tjaša Burja

Uredil in za tisk pripravil

Milan Brumec

Časopis je brezplačen in izhaja v nakladi 500 izvodov. Na leto izidejo 3 - 4 številke. Tisk plačata podjetji Cochlear in MED-EL. Poštnino plačata podjetji Audiovox in Widex.

POLŽEV VSADEK

Milan Brumec, Center za sluh in govor Maribor

SLUH IN NJEGOVA IZGUBA

Zvok iz okolice potuje v uho, kjer se spremeni v takšno obliko, da ga naši možgani prepoznajo. Zvočno valovanje iz okolice potuje od zunanjega v srednje uho, kjer povzroči nihanje bobniča. Preko slušnih koščic se valovanje prenese do polža, v katerem lasne celice pretvarjajo mehanske vibracije v šibke električne impulze, ki jih slušni živec prenese do možganov. Ko je ta pot ovirana, slabše ali nič ne slišimo. Kadar slišimo slabše, smo naglušni in si pomagamo s slušnimi aparati. Če niti s slušnimi aparati ne slišimo, smo gluhi. V tem primeru nam morda lahko pomaga polžev vsadek.

KAJ JE POLŽEV VSADEK?

Polžev vsadek je elektronska naprava, ki zvok iz okolice pretvarja v električne impulze, ki jih možgani lahko "razumejo". Polžev vsadek je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela.

Zunanji deli polževega vsadka:

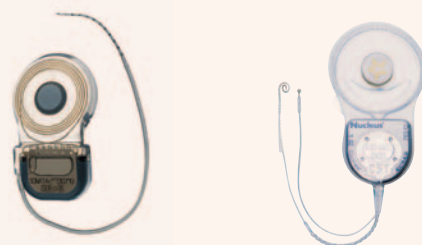
- mikrofoni: sprejema zvoke iz okolice; nameščen je za ušesom (na procesorju) ali na oddajniku;
- procesor signalov: majhen računalnik, ki signal iz mikrofona spremeni v električne impulze; vsi novejši modeli so že zauheljni;
- oddajnik: plastičen obroč z navitjem in magnetkom; prenese signal iz procesorja govora v

sprejemnik (notranji del).

Notranji del polževega vsadka:

- sprejemnik: sprejema signale iz oddajnika in jih razporeja na polje elektrod; vstavljen je pod kožo za ušesom;
- polje elektrod: nameščene so v polžu; preko njih se električni impulzi prenesejo na slušni živec.

ALI S POLŽEVIM VSADEKOM TAKOJ SLIŠIM?

Ne! Po operaciji, ta običajno traja od 2 - 3 ure, ostane pacient do enega tedna v bolnišnici, dalje pa okreva doma. Večina se v tem času počuti normalno. Po približno mesecu dni mu strokovnjaki na kliniki dodajo še zunanje dele polževega vsadka, pri čemer je potrebna prva nastavitev procesorja govora glede na njegove individualne potrebe. Nastavitev ni enkratno dejanje. Na začetku so nastavitve bolj pogoste, kasneje pa enkrat letno, oz. po potrebi. Napredek in uspeh sta odvisna od mnogih dejavnikov, predvsem od tega ali je gluha oseba že slišala, ali pa je gluha od rojstva. Na vsak način pa polžev vsadek pomeni lažjo orientacijo gluhe osebe in olajšano pot pri učenju poslušanja in govora. Sama vstavev polževega vsadka ni dovolj za uspešno pridobivanje slušno-govornih sposobnosti, zato uporabnike usmerimo v rehabilitacijo.

POSLUŠANJE

Nada Hernja, Center za sluh in govor Maribor

Uvod v igre poslušanja

Poslušanje je proces, ki pomeni mnogo več kot slišati. Označimo ga lahko kot proces »kaj naredimo s slišanim«.

Je pridobljena sposobnost, ki se prične razvijati že pred rojstvom in je nujna za razvoj govora in jezika. Razvoj govora se prične s poslušanjem: možgani v sodelovanju vseh čutil zaznajo, primerjajo, razlikujejo, prepoznajo, pomnijo in razumejo govorno sporočilo okolja. Poslušanja smo se vsi naučili. Dobri poslušalci pravilno slišijo zvok in vse njegove odtenke. Sposobni so se osredotočiti na pomembne informacije in zanemariti nepotrebne šume in zvoke. Dobljene podatke »v svoji glavi« organizirajo v pomensko hierarhijo.

Slabi poslušalci nimajo sposobnosti filtriranja nepomembnih informacij in se velikokrat »izklopijo«, saj niso sposobni slediti bistvenemu.

Gluh otrok po dodelitvi polžvega vsadka šele pričanja s poslušanjem. Čim mlajši je, več časa mu dajemo za pridobivanje osnovnih sposobnosti poslušanja. Če pa je že večji, se nam mudi: čimprej želimo, da pridobi govor. Mnogokrat se tudi zgodi, da proces poslušanja in govora ne potekata idealno, da ima otrok večje težave in da zelo počasi napreduje.

Z vstopom v šolo nekoliko pozabimo na poslušanje, saj nam postane pomembna socialna vključenost v novo okolje, učni uspeh, branje, pisanje ...zato je dobro izkoristiti čas pred vstopom v šolo za slušne vaje, ki bodo otroku dobra osnova za to, da bo »vedel, kaj početi

s slišanim« ob novih besedah v šolskem obdobju. Prav tako je pomembno, da tudi v šolskem obdobju razvijamo samo poslušanje brez odgledovanja. Otroci s PV postanejo odlični odgledovalci kljub temu, da jih tega nismo učili. Čim jim onemogočimo branje z ustnic in jim tako omogočimo le poslušanje, pa se pokaže, kako je to težko!

Poslušanje je analiza slušnih informacij. To je proces centralnega živčnega sistema, ki sprejme slišano in ga predela: zaznamo dražljaj, ga skladiščimo, primerjamo s prejšnjimi zaznavami, predelamo, oblikujemo naš odgovor in ga preverjamo glede na reakcijo sogovornika.

V procesu poslušanja moramo dobro opraviti naloge:

1. lokalizacije zvoka,
2. razlikovanja zvoka,
3. prepoznavanja glasovnih vzorcev,
4. razlikovati glasnost zvoka,
5. razlikovati konkurenčne signale,
6. prepoznati nerazumljive, spremenjene ali slabe signale,
7. biti slušno pozorni,
8. imeti dober slušni spomin.

Ad1) Za lokalizacijo zvoka potrebujemo obe ušesi. Sposobnost »lokalizacija zvoka« je pomembna za poslušanje v težjih slušnih okoljih (hrup, več govornikov).

Ad2) »Razlikovanje zvoka« je sposobnost razlikovanja enako zvenečih zvočnih dražljajev. To je sposobnost, ki nam omogoča razlikovati glasove in kasneje besede. Obvladati moramo razlikovanje negovornih signalov

(dolžina, glasnost, višina) in govornih signalov (dolžina, naglas, višina govornega) ter na segmentalnem področju dobro razlikovati fonetične značilnosti glasov.

Ad3) Prepoznati moramo določene zaporedne tone in časovne enote (ritem) ter razlikovati akustične dražljaje glede na njihovo frekvenco.

Ad4) Sposobni moramo biti razlikovanja različno glasnih zvočnih dražljajev, predvsem razlikovati tudi majhne razlike v glasnosti

Ad5) Sposobni moramo biti razlikovanja pomembnih od nepomembnih signalov.

Ad6) Prepoznati moramo tudi slabe signale. Zato moramo biti sposobni analize slišane (slišati posamezne elemente), sinteze (gradnja zahtevnih oblik iz posameznih elementov) in dopolnjevanja (zapolniti manjkajoče vrzeli).

Ad7) Sposobni moramo biti, da se usmerimo na slušno stimulacijo in jo zavestno zaznamo. Pomembna je za mnoge slušne funkcije, ki brez pozornosti ne omogočijo kompleksne predelave.

Ad8) Slišano si moramo zapomniti za krajši ali daljši čas. Spominski procesi so del procesov predelave informacij, ki so tesno povezani s procesom zaznave, mišljenja in reševanja problemov.

Polžev vsadek seveda ne omogoča naravnega poslušanja. Nekaterih sposobnosti ni možno pridobiti, nekatere pa le omejeno. Zato so vaje poslušanja

toliko bolj potrebne in jih ne smemo zanemariti tudi po več letih uporabe polževega vsadka. Individualne razlike so velike,

zato ni enega recepta za delo. Potrebno je ugotoviti, kaj otrok zmore in kje se pričnejo težave. Vaje naj bodo zanimive, če se le

da v obliki igre. V naslednji številki bom predstavila nekaj idej za vaje/igre poslušanja.

SREČANJE UPORABNIKOV POLŽEVEGA VSADKA IN STARŠEV OTROK, UPORABNIKOV POLŽEVEGA VSADKA

Helena Falež
Alenka Werdonig

V soboto, 14. aprila 2007, smo se sestali uporabniki PV in starši otrok s PV v prostorih Centra za sluh in govor Maribor. Namen našega druženja je bil, da ponovno aktiviramo združenje uporabnikov in staršev otrok s PV. Že na tretjem Posvetu o rehabilitaciji oseb s polževim vsadkom je bila ugotovljena potreba po aktivnem združenju, saj se srečujemo s problemi, ki jih bomo lahko reševali le skupaj. V sobotnem srečanju smo za uvod poslušali predavanje o uporabnosti FM sistemov pri uporabnikih PV, nato smo v razgovoru postavili probleme, ki nas pestijo in vsak svoje videnje, kako bi se lahko lotili njihovega reševanja.

Prisotni smo izpolnili tudi vprašalnik, s katerim smo skušali ugotoviti, kakšna organiziranost bi bila po mnenju staršev in uporabnikov najprimernejša, kakšne aktivnosti si želimo organizirano izvajati in kaj pričakujemo od združevanja.

Dogovorili smo se, da rezultate vprašalnika povzamemo v časopisu Objem zvoka, hkrati pa smo se tudi odločili, da povabimo k izpolnjevanju vprašalnika tudi starše in uporabnike, ki bi se želeli vključiti v združenje, pa se to soboto niso utegnili udeležiti srečanja. Zato vprašalnik objavljamo in prosimo vse zainteresirane, da ga izpolnijo in pošljejo na naslov :

*Center za sluh in govor Maribor
Vinarska ul. 6
2000 MARIBOR*

Zaenkrat imamo 15 izpolnjenih vprašalnikov. Večina staršev meni, da bi naj bilo združenje staršev organizirano kot enotno združenje na nivoju Slovenije. Bilo bi naj samostojno društvo oz. združenje. V njem bi naj reševali probleme v zvezi s servisiranjem PV, boljše dostopnostjo do tehnično izpopolnjenih pripomočkov, rehabilitacijo in izobraževanjem otrok s PV. Staršem se zdi najpomembnejše, da bi v združenju reševali probleme, skupno nastopali pri zahtevah do državnih institucij in se spoznavali med seboj. Večina staršev se je pripravljena udeleževati srečanj štirikrat na leto in večina se jih je pripravljena na srečanje pripeljati do 200 km daleč. Izmed prostočasnih aktivnosti si starši in uporabniki najbolj želijo skupnega piknika, skupnih izletov in ustvarjalnih delavnic ter skupnih športnih aktivnosti. Starši bi se udeleževali predvsem predavanj tujih in domačih strokovnjakov s področja medicine, tehnologije, rehabilitacije in izobraževanja otrok s PV. Žal pa večina staršev ne želi sodelovati pri vodenju združenja staršev ali pa so glede tega še neopredeljeni.

Glede na že nekaj let izraženo željo po druženju na pikniku,

sva sklicatelja srečanja obljubila organizacijo vseslovenskega piknika v Mariboru, ki bo 16. 6. 2007. Vse starše otrok s polževim vsadkom in uporabnike polževega vsadka ob tej priliki iskreno vabiva, da se piknika udeležijo. Naslednji sklep je bil, da se na jesenskem srečanju združenje tudi bolj formalno oblikuje. Kakšna bo organiziranost, pa je odvisno predvsem od vaših želja, potreb in zmožnosti, zato še enkrat prosimo vse starše, ki še niste izpolnili vprašalnika, da ga izpolnite, izrežete iz časopisa in pošljete.

Ob koncu srečanja smo bili vsi prisotni enotnega mnenja, da so takšna srečanja potrebna – zaradi težav, ki so na tem področju, žal še vedno prisotne, predvsem pa zaradi medsebojnega druženja in možnosti izmenjave mnenj ter izkušenj tako med uporabniki, starši, kot tudi vsemi strokovnjaki, ki so vključeni v proces že od vstavitve polževega vsadka naprej.

VPRAŠALNIK

Spoštovani starši in uporabniki PV!

Novembra 2006 smo se na posvetu pogovarjali o potrebnosti združevanja nas, staršev otrok s polževim vsadkom (PV) in naši aktivnejši vlogi. Na današnjem srečanju bi si zastavili cilje in načine našega delovanja. Da si bomo lažje predstavljali, kakšne so naše želje, potrebe in možnosti za aktivno udeleževanje v dejavnostih, ki jih bo organiziralo združenje staršev, vas prosimo, da izpolnite vprašalnik.

1. Kako si predstavljate, da bi naj bilo organizirano združenje staršev in uporabnikov PV?

- ☐ eno združenje, na nivoju Slovenije,
- ☐ več združenj, na nivoju regij oz. pokrajin,
- ☐ več združenj, glede na kraj usposabljanja (Ljubljana, Maribor, Portorož),
- ☐ _____.

2. Kako si predstavljate, da bi bilo združenje organizirano?

- ☐ kot samostojno društvo oz. združenje,
- ☐ pod okriljem Zveze gluhih in naglušnih,
- ☐ pod okriljem posameznega Društva gluhih in naglušnih,
- ☐ pod okriljem Centrov oz. Zavoda,
- ☐ _____.

3. Katere probleme bi naj reševali v združenju staršev in uporabnikov PV?

- ☐ v zvezi s servisiranjem PV,
- ☐ v zvezi z boljšo dostopnostjo do tehnično izpopolnjenih pripomočkov,
- ☐ v zvezi z rehabilitacijo otrok s PV,
- ☐ v zvezi z izobraževanjem otrok s PV,
- ☐ reševali bi probleme ne glede na področje,
- ☐ _____.

4. Kaj izmed navedenega, se vam zdi najpomembnejše pri združevanju staršev in uporabnikov PV (označite z 1 najpomembnejše, z 2 drugo najbolj pomembno itd):

- ☐ spoznavanje družin v katerih so otroci s PV,
- ☐ druženje,
- ☐ zabava,
- ☐ izobraževanje,
- ☐ reševanje problemov,
- ☐ skupno nastopanje pri zahtevah do državnih institucij,
- ☐ _____.

5. Kako pogosto ste se pripravljeni udeleževati aktivnosti, ki jih bo organiziralo združenje staršev in uporabnikov PV?

- ☐ 1 krat na teden,
- ☐ 1 krat na mesec,
- ☐ 4 krat na leto,
- ☐ 2 krat na leto,
- ☐ 1 krat letno,
- ☐ _____.

6. Kako daleč ste se pripravljeni pripeljati na srečanje, ki ga bo organiziralo združenje?

- ☐ do 10 km,
- ☐ do 50 km,
- ☐ do 100 km,
- ☐ do 200 km,
- ☐ _____.

7. Katerih prostočasnih aktivnosti bi se udeleževali v okviru združenja?

- ☐ športnih aktivnosti,
- ☐ obiskov kulturnih prireditev,
- ☐ izletov po slovenskih mestih,
- ☐ ustvarjalnih delavnic,
- ☐ izletov v naravo,
- ☐ piknikov,
- ☐ skupnih letovanj,
- ☐ _____,
- ☐ _____.

8. Kakšnih oblik izobraževanj, organiziranih v združenju, bi se udeležili?

- ☐ predavanj tujih strokovnjakov s področja medicine, tehnologije, rehabilitacije in izobraževanja otrok s PV,
- ☐ predavanj domačih strokovnjakov s področja medicine, tehnologije, rehabilitacije in izobraževanja otrok s PV,
- ☐ predavanj s tematiko, ki ni nujno povezana s PV (npr. vzgoja otrok, medosebni odnosi, zdrava prehrana, pomen rekreacije, itd),
- ☐ udeležil bi se izobraževalnih ekskurzij v evropske Centre za PV,
- ☐ ne bi se udeleževal izobraževalnih aktivnosti,
- ☐ _____.

9. Ali bi bili pripravljeni sodelovati pri vodenju združenja staršev in uporabnikov PV (npr. kot predsednik, tajnik, blagajnik,...)?

DA

NE

NE VEM

10. Prosimo, opišite svoje videnje delovanja združenja staršev in uporabnikov PV, če se vam zdi, da zgornja vprašanja niso zajela vseh vidikov:

Analiza vprašalnika bo objavljena v časopisu Objem zvoka.

HVALA ZA SODELOVANJE!

UMETNOST UČENJA

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

Nadaljevanje iz prejšnje številke: četrty, peti in šesti korak, ki nam pomagajo k bolj učinkovitemu in lažjemu učenju.

ČETRTI KORAK – ZAPOMNITE SI KLJUČNA DEJSTVA

Če želite znanje »uskладščiti«, premišljeno oblikujte ključne točke in si jih zapomnite. Če ste pri učenju sproščeni in samozavestni, potem del možganov, odgovoren za pomnjenje, bolje deluje (Prvi korak).

Če snov usvajate na način, ki vam ustreza, si informacijo bolje zapomnite. (Drugi korak).

Če učno snov preučite na različne načine, boste razumeli njen pomen (Tretji korak).

Vaš dolgotrajni spomin najbolje deluje, če si morate zapomniti stvari, ki jih razumete. Pomnjenje snovi, ki je ne razumete, je kratkotrajno, zato je to pravzaprav izguba časa.

Imamo kratkotrajni in dolgotrajni spomin. Kratkotrajni nam informacijo shrani le začasno. Če je informacija dovolj pomembna, se prenese v dolgotrajni spomin. Ponavadi se prenese njen pomen, ne pa besede, s katerimi je bila izrečena. Ta prenos ne poteka kar sam od sebe, ampak moramo nekaj storiti, da se prenos izvrši.

Raziskovalci ugotavljajo, da je treba naučeno snov večkrat ponoviti ali zaigrati, da se informacija iz kratkotrajnega pren-

ese v dolgotrajni spomin. Če snov preučite z vsemi vrstami inteligenc (Tretji korak), je to odličen način. Imamo tudi ločen spomin za vid, sluh in občutke. Zato je pomembno, da snov preberemo, jo naglas ponovimo, in če je mogoče, povežemo tudi s telesnim gibanjem. Pri učenju tujega jezika besedo ali frazo preberimo, jo naglas izgovorimo, nato pa še zaigramo, pri čemer lahko pretiravamo.

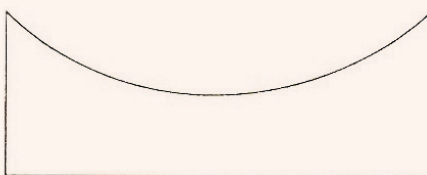
Dokazano je, če na hitro preletite zapiske

- eno uro po učenju,
- naslednji dan,
- teden dni pozneje,
- mesec dni pozneje,

je pomnjenje štirikrat večje kot sicer.

Vemo, da si na začetku učenja ponavadi zapomnimo več. Tudi ob koncu učenja pomnimo bolje. Torej, če si hočete čim več zapomniti, imejte čim več začetkov in koncev. To dosežemo s številnimi odmori.

Stopnja priklica

Slika 1: Učenje brez odmorov

Ponavadi si zapomnimo tisto, kar je nenavadno, čudno, smešno...

To si v mislih jasno predstavljamo in hitro zapomnimo.

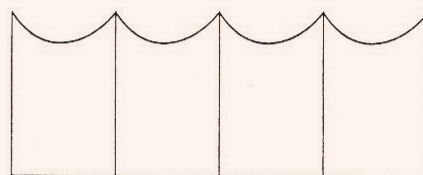
Lažje si zapomnimo »urejeno« informacijo. Razvrščanje snovi v skupine ali kategorije je uspešen način učenja zato, ker informacijo na ta način dejavno obdelate in si hkrati pomagata z asociacijami.

Za dobro zapomnitev si moramo v mislih znati tudi predstavljati.

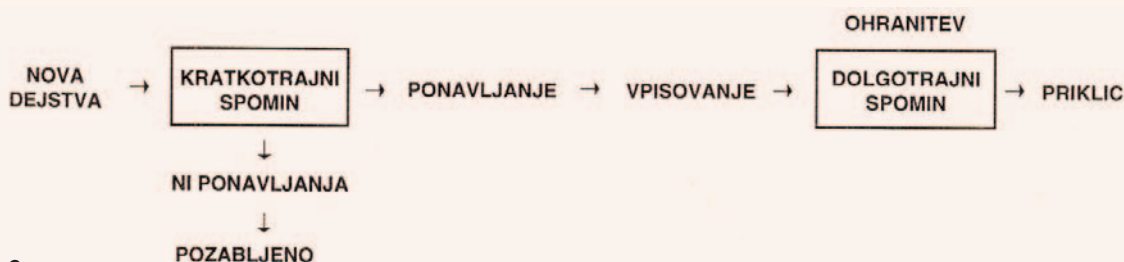
Velikokrat se nam zgodi, da vemo, da nekaj vemo, pa se ne moremo spomniti. Ko doma ob zapiskih ponavljamo učno snov, se nam zdi, da vse vemo.

Ko pa bi morali snov povedati, pa se je ne spomnimo. Razlika med prepoznavanjem (ko doma ponavljamo) in pomnjenjem je precejšnja. Da se naučene snovi spomnite, jo morate poprej dobro vtisniti v spomin. Za to morate biti dejavni (Slika 3).

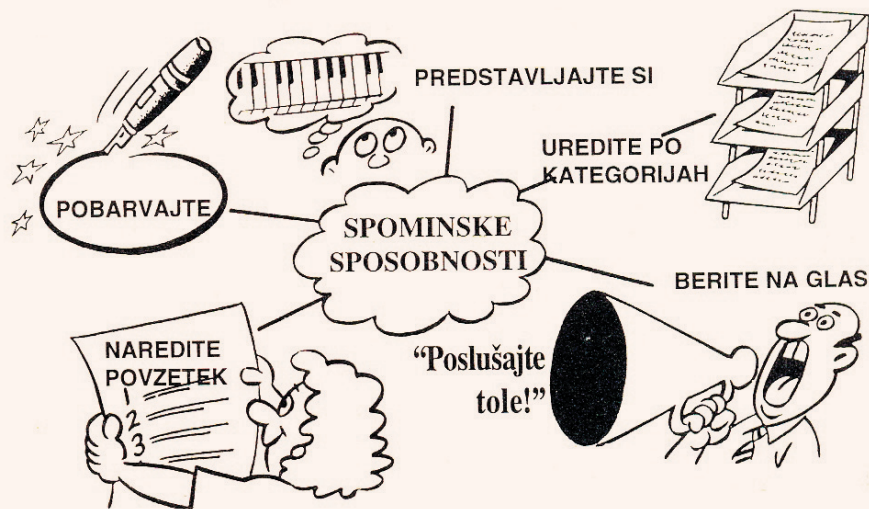
Ponavljjanje – z raznovrstnimi dejavnostmi si skušamo zapomniti informacije.

Slika 2: Učenje s tremi odmori

Slika 3

Slika 4: Spominske sposobnosti

Ohranitev – dolgotrajni spomin
»uskadišči« informacijo.
Priklic – informacije prikličemo,
ko jih potrebujemo.
Če ne ponavljamo, nova dejstva
preprosto izginejo iz kratkotraj-
nega spomina.
Skozi eno uho noter – skozi
drugo ven.
(Slika 4), (Slika 5)

PETI KORAK – POKAŽITE, KAJ ZNATE

Do sedaj ste se prebili skozi prve štiri učne korake. Zdaj pa morate pokazati, da ste snov res razumeli in da jo znate uporabiti. Skratka, pokazati morate svoje znanje.

Trije načini, kako pokažete svoje znanje

1. Preverite svoje znanje, saj

tako ugotovite, ali obvladate snov. Preverjanje je priložnost, da spoznate meje svojega znanja in razumevanja. To je priložnost, ne grožnja. Ko postane preverjanje znanja avtomatičen del učnega procesa, začnete razumevati napake. Spoznate vlogo napak, zato se jih ne bojite več. Napake so lahko koristne in postanejo neizogibni del učenja, so kažipot na poti do uspeha.

2. Vadite, kar ste se naučili.

»Vaja dela mojstra, če mojster dela vaje!« Stari rek, ki še zmeraj drži. Miselne vaje in igranje vlog sta izvrstna načina za vajo. Miselne vaje uporabljajo tudi vrhunski športniki.

3. Uporabite pridobljeno znanje. Uspeh boste dosegli, ko boste neodvisno in samostojno znali uporabljati, kar ste se naučili. Eno se je na tečaju naučiti, kako uporabljamo kakšen računalniški program, čisto nekaj drugega pa je to znanje uporabiti v praksi. Če neko zamisel uporabite v 24

Slika 5: Četrty korak - Zapomnite si ključna dejstva

Slika 6: Peti korak - Pokažite kaj znate

urah od tedaj, ko ste jo videli ali slišali, je precej bolj verjetno, da si jo boste zapomnili. Če torej želite ohraniti pridobljeno znanje, ga takoj uporabite.

Pomoč od drugih

Še posebej naši otroci potrebujejo pomoč družine v vseh fazah učenja. Prav tako je v tem koraku pomembno, da nekdo posluša vašo razlago in vas z vprašanji vzpodbuja, da pokažete svoje znanje.

Poiščimo si učnega partnerja – nekoga, ki prav tako kot vi skuša razumeti in uporabljati naučeno. V šolah imajo učitelji pogovorne ure – izkoristite jih. (Slika 6)

ŠESTI KORAK – PRESODITE, KAKO STE SE NAUČILI

Ena od najpomembnejših veščin učenja ki jih imamo, je sposobnost, da se ustavimo in premislimo celoten postopek učenja. Nato se odločimo, kako ga bomo še izboljšali. Na tej stopnji učenja se večkrat ustavite in se vprašajte:

Hear now. And always

Cochlear™

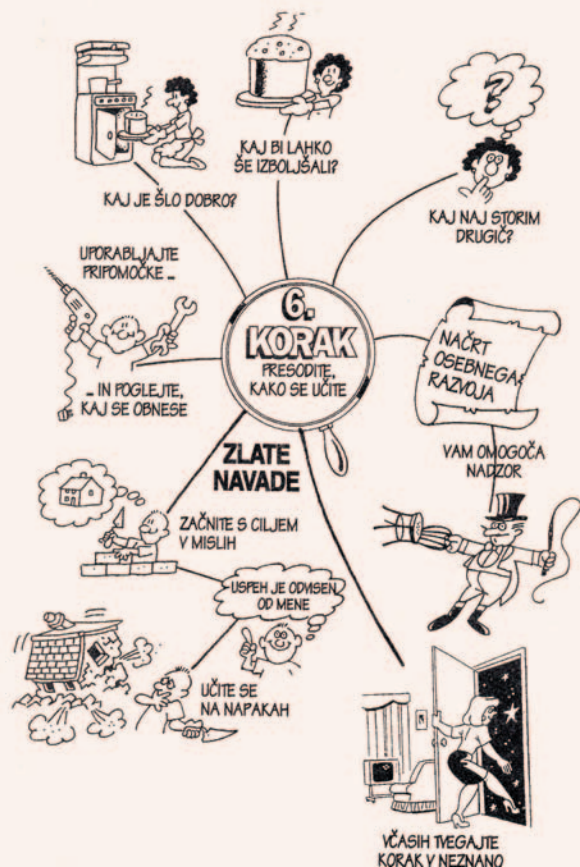
Kako se učim? Kako bi učenje lahko še izboljšal?

To vam bo pomagalo opustiti neuspešne zamisli in preizkusiti še druge. Posamezne učne korake boste postopoma prilagodili svojemu načinu učenja, torej tistemu, ki ustreza vašemu načinu razmišljanja. Ko spoznate delovanje svojih možganov in ko razvijete učinkovit način učenja, ki vam ustreza, se vam ODPRE. Odkrili ste kombinacijo, ki odpira vrata vaših učnih potencialov. (Slika 7)

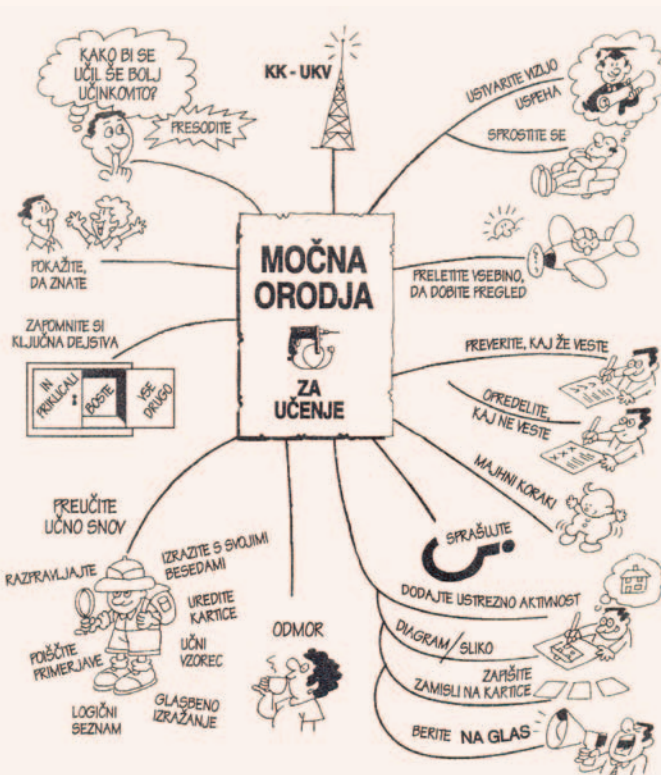
Za zaključek te teme pa - vsega se lahko naučite. Uspešni učenci se namreč ne rodijo, ampak se razvijejo z učenjem. Razvijanje učnih veščin je za naše otroke zelo pomembno. Ne glede na to, kako so se učili doslej, lahko pridobijo učinkovite veščine učenja, saj se učimo celo življenje. (Slika 8)

PA PONOVIAMO!!!

Literatura: Colin Rose, Goll Louise

Slika 7: Šesti korak - Presodite kako se učite

Slika 8: Močna orodja za učenje

RAZVOJ POSLUŠANJA PO PRVI NASTAVITVI

Alenka Werdonig, Center za sluh in govor Maribor

Prelingvalno gluhemu, majhnemu otroku smo z vstavitvijo polževega vsadka omogočili zaznavo zvoka. Tako je pri otroku izpolnjen osnovni pogoj za razvoj poslušanja. Čeprav vemo, da otrok ne bo začel takoj poslušati, razumevati in govoriti, so naša pričakovanja vendarle velika in navadno prehitvejo realnost. Poslušanje se bo pri otroku s PV najverjetneje razvijalo v enakem vrstnem redu kakor pri otroku, ki sliši od rojstva. Ne glede na to, kako zgodaj je otrok prejel polžev vsadek, pa je vendarle del svojega življenja preživel brez zaznave zvoka. Ko začne poslušati s PV, ima že določene izkušnje s svetom, njegove motorične sposobnosti so razvite, s svojim okoljem komunicira na način, ki ga je razvil, ne da bi zaznaval zvok. Zato bo otrokov razvoj poslušanja sicer potekal po enakih razvojnih stopnjah kot razvoj poslušanja sliščega otroka, toda po vsej verjetnosti ne v enakem tempu.

Razvoj poslušanja je edinstven za vsakega posameznika. Kako bo potekal prav pri vašem otroku, je odvisno od mnogih dejavnikov. Eden od teh je, kdaj je nastopila izguba sluha, drugi pa kakšna je stopnja izgube sluha. Razvoj poslušanja je odvisen tudi od tega, kdaj je otrok dobil polžev vsadek in kako redno ga uporablja. Pomembna je nastavitev procesorja, pa tudi druge otrokove značilnosti: npr. njegove sposobnosti, temperament, motivacija in morebitne dodatne motnje. Za razvoj poslušanja ni nezanemarljivo tudi otrokovo socialno okolje in jezik, ki ga govorite v družini. Otrokovo poslušanje se bo

razvijalo v svojem tempu, zato ni dobro, če ga primerjate s hitrostjo razvoja pri otrokovem bratcu ali sestrici ali s hitrostjo razvoja poslušanja pri drugih otrocih s polževim vsadkom.

Ko dobi otrok PV, je pomembno, da veste, katere spretnosti mora otrok razviti in v kakšnem vrstnem redu. Tako ga boste lahko ravno v pravem trenutku spodbujali in mu pomagali. Vsi naši naporji so namreč zaman, če so naše spodbude za otroka prelahke ali pretežke.

Pa si pogledajmo, kakšne spretnosti na področju poslušanja razvije otrok brez okvare sluha v prvih šestih mesecih življenja:

- reagira na glasne, nenadne zvoke ali glasove (se zbudi, se strese, prestraši,...);
- reagira na glasove (utihne ali se nasmehe znanemu, materinemu glasu. Zdi se, da prepozna glas mame);
- zmanjša ali poveča jakost sesanja, kadar sliši kakšen zvok; prekine aktivnost, če se mu približamo s kakšnim zvokom;
- zaveda se, da nekdo govori, zdi se, da posluša govorca;
- ovorčeva usta;
- razlikuje med jeznim in prijaznim glasom;
- prepozna znane glasove in zvoke;
- pričakuje hrano, ker je pozoren na ustrezne zvoke;
- z očmi poišče govorca;
- namenoma gleda govorca: gleda ustnice in usta govorca;
- pogleda, išče govorca;
- obrne glavo proti izvoru zvoka;
- se prestraši jeznega glasu;

- razlikuje med zvoki;
- vedno točno ugotovi smer, odkoder prihaja zvok;
- prepozna svoje ime;
- preneha jokati, ko ga nagovorimo;
- prepozna besede (pa-pa, ati, mama);
- preneha z aktivnostjo, če mu rečemo ne;
- je pozoren na glasbo.

Zgoraj navedeni mejniki v razvoju poslušanja pri otroku brez okvare sluha nam bodo v pomoč pri opazovanju otroka in vzpodbudah, ki mu jih bomo nudili.

Po prvi nastavitvi procesorja bomo pri otroku opazili kar nekaj novega obnašanja, novih reakcij na glasove in zvoke iz okolja. Vedeti pa moramo, da prva nastavitev še ne omogoča zaznave tihih zvokov, da ne bomo razočarani, ko otrok nanje ne bo reagiral. Od začetka je namreč najbolj pomembno, da upoštevamo, da otrok še ni navajen na zvoke in da se zvokov ne sme bati. V prvih tednih po nastavitvi morda pri otroku ne boste opazili še nobene reakcije, kar vas naj ne skrbi ali pa bo otrok ob zvoku utihnil, postal pozoren, prenehal s tem, kar počne. Morda bo začel intenzivneje sesati dudico ali pa jo bo prenehal sesati, morda bo pomežniknil z očmi, se obrnil k vam, se začel tudi sam oglašati, morda pa tudi, da se bo prestrašil, kazal neugodje, pričel jokati. V tem času opazujte, kateri so tisti zvoki, ki so otroku všeč, prijetni, kateri pa ga plašijo oz. mu niso prijetni.

Otrok lahko sedaj zaznava cel spekter novih zvokov in glasov. Sčasoma se jih bo naučil raz-

likovati, prepoznavati in razumevati njihov pomen. Trenutno mu zvoki še ne pomenijo nič in tudi vaš govor je otroku samo eden od zvočnih vzorcev. Zato še nikar ne pričakujemo, da se bo odzival, če ga pokličemo po imenu! Otroku moramo na prijeten način pomagati, da bo iz tega konglomerata začel razlikovati in prepoznavati posamezne vzorce. Zato poskrbimo, da bo otrok lahko poslušal v mirnem okolju, brez zvokov radia, televizije ali hrupa s ceste v ozadju. Zvoke večkrat ponavljajmo in pustimo otroku, da raziskuje, katere stvari proizvajajo kakšen zvok in kako. Tako bo lahko zvok povezal s predmetom in glas z osebo. Pričnite z glasbenimi obredi: pesmica pred spanjem, rima pred kosilom, izštevanka med kopanjem. Ob vsakodnevnih aktivnostih uporabljajte vedno enake stavke, npr.: »Kosilo bo, umijmo si roke in za mizo!«

Počasi se bo otrok navadil na to, da s PV sliši. Bolj in bolj se bo odzival na zvoke, ki jih pogosto sliši. Naučil se bo povezati zvoke s predmeti in situacijami (npr. zvonjenje telefona, zvonjenje zvonca in prihod obiska, šumenje vode in kopanje itd.). Otroku lahko pri tem pomagamo tako, da vedno znova usmerimo pozornost na iste zvoke. Lahko mu pokažemo predmet, ki oddaja določen zvok. Tako mu pokažemo ključ in pocingljamo z njimi. Pomembno je, da otrok ve, kaj oddaja zvok in da poveže zvoke in njihov pomen. Otrok se bo tudi naučil, kaj naj naredi, ko sliši določen zvok, npr. če sliši trkanje na vrata, naj odpre vrata. Vse, kar se dogaja v zvezi s poslušanjem, naj bo otroku prijetno, zanimivo in predvsem zabavno.

Otrok bo poslušal tudi samega sebe in svoje oglašanje. Kar bo slišal, ga bo zanimalo, poskušal

bo znova in malo drugače in kmalu bomo opazili, da se oglašja drugače. Pričel bo povzročati zloge in bebljati.

Sprva se bodo otroci odzivali na glasnejše zvoke in šele ko se bodo navadili na te, se bodo odzivali tudi na tišje. Večina otrok se prej odzove na glasove kakor na zvoke iz okolja. Otroci so nagnjeni k temu, da se bolj odzivajo na visoke kot na nizke zvoke. Postopoma se bodo naučili razlikovati med različnimi zvoki, najprej med dvema zelo različnima, kasneje pa tudi med dvema zelo podobnima zvokoma kot sta na primer glasova m in n. Od začetka pa bodo morda tudi zvoki in glasovi, na katere se otrok ne bo odzival.

Z opazovanjem vedenja staršev in na splošno odraslih, ki se ukvarjajo z dojenčkom, ugotovimo, da se na dojenčke obračamo z drugačnim načinom govora kot na starejše. Ta način govora je maksimalno prilagojen otrokovemu razvojnemu obdobju, s takim govorom dojenčku pomagamo, da se nauči poslušati.

Govor dojenčku je višji, glasovi so zelo razločni. Samoglasniki so podaljšani, govor ima poseben ritem, odmori med

posameznimi frazami so daljši. Ko govorimo dojenčku, znova in znova ponavljamo iste besede in besedne zveze, uporabljamo kratke, slovnično pravilne stavke. Teme izbiramo iz otrokovega neposrednega okolja, vežemo jih na njegove izkušnje. Pogosto zvoke iz okolja uporabimo kot »besedo« (npr. brrrr za avto). Tak govor je zelo izrazit in melodičen in usmerja otrokovo pozornost h komunikaciji.

Prav takšen način govora odraslih potrebujejo tudi otroci, ki so pričeli poslušati s PV. Ker pa niso več dojenčki, odraslim ni več samo po sebi umevno, da potrebujejo prilagojen način govora. Zato moramo zavestno poskrbeti za melodiko in izraznost našega govora ter številne ponovitve besed in fraz. V pomoč nam bodo preproste rime, kratke izštevanka in glasbene igrice.

Če se vam po nekaj tednih zdi, da se otrok ne odziva na zvoke po pričakovanih ali pa sploh ne, se posvetujte z vašim surdopedagogom. Morda bo potrebno preveriti nastavev procesorja oz. delovanje naprave.

Prihodnjič: razvoj govora v prvih mesecih po nastavitvi procesorja

hear **LIFE**

IZŠTEVANKE ZA ZAČETNIKE V POSLUŠANJU

Sergeja Grögl, Center za sluh in govor Maribor

V obdobju, ko otrok začenja poslušati je pomembno, da ob vsakodnevnih dejanjih (n. pr.: čiščenju zob, česanju, umivanju, hoji, joku,...) pojemo, recitiramo, torej na najrazličnejše načine ritmično izgovarjamo.

Tako bodo opravila za otroka bolj zanimiva, ob njih pa bo na igriv način uril slušno pozornost in razvijal govor. Ker se vsa ta opravila vsak dan večkrat ponovijo, bo slišal veliko ponovitev enakih besed.

MEDO HODI
COPA COP, COPA COP,
ZAJEC SKAČE
HOP, HOP, HOP,
HOP, HOP, HOP,
MALA MIŠKA PA HITI,
TIKE TIKE TI, TIKE TIKE TI.

Hojo živali ponazorimo z gibi rok, prstov. Zaželeno je, da si za pesmico izberemo melodijo ali pa si jo izposodimo pri kakšni drugi pesmici.

GA GA GA,
GOSKA PLAGA LA LA LA.
KO KO DA,
MALA PUTKA PA NE ZNA!

Izštevanko pripovedujemo in jo spremljamo z gibanjem (zibanje race, plahutanje peruti kokoši).

ZEBE ZEBE ZEBE ME,
ZUNAJ MRZLA ZIMA JE.

ali

ZEBE ZEBE ZEBE ME,
ZIMA ZIMA ZIMA JE.

Ob izštevanki otrokom ponazorimo mrz tako, da pihamo v roke. Otroci naj tudi sami poskušajo, kolikor je v njihovi moči. To je dobra vaja za izpih.

MALE ROKE TAP TAP TAP,
MALE NOGE CAP CAP CAP.

Z dlanjo udarjamo po otrokovi dlani ali pa z otrokom družno ploskamo. Z nogami korakamo na mestu ali po prostoru, lahko pa se samo s svojimi dlanmi ob besedici tap dotaknemo otrokovega podplata.

BIBA BUJA BAJA,
PLEŠE RINGA RAJA.
MALO SEM IN MALO TJA,
BIBA STOPA ENA DVA.

Izštevanko izgovarjamo ali jo pojemo in se vrtimo okoli svoje osi. Poudarimo korake "EN, DVA..."

Igrica z rokami

HITRO SKLENI ROKICE,
DA NAREDIŠ HIŠICO.
HIŠICA MALA,
TUKAJ JE STALA,
VETRČEK GRE,
HIŠKO PODRE.

Z rokami naredimo strešico tako,

da s konicami prstov oblikujemo strešico. Ko otrok piha v roke, se strešica sesuje.

BIBA LEZE, BIBA GRE,
TOVOR NESE, OSEL NI,
ROGE IMA, KOZEL NI,
(PRIČAKOVANJE)
POLŽ JE, POLŽ JE,
HA, HA, HA.

S prsti potujemo po otrokovem telesu, na nekem mestu se ustavimo (da povečamo otrokovo pričakovanje) in nato otroka naenkrat požgečkamo.

Pri hranjenju

ŽLICA HELIKOPTER
BRM, BRM, BRM, BRM,
BRNI DO LETALIŠČA,
TAM TOVOR ODLOŽI.

Pojemo na izmišljeno ali izposojeno melodijo Izštevanko poskušamo čim bolj čustveno zapeti. Pojemo lahko naraščajoče, od tihega h glasnemu in nato z glasnim "HAM" odložimo tovor v usta.

Uvedite tudi igro vlog. Igrajte se z otrokom neviden mikrofonski ali porednega škratka, medvedka, ki ponavlja vse to, kar reče otrok. Ob tem premišljeno uporabite premor za pridobitev slušne pozornosti.

Veliko igrivih užitkov vam želim!

Z GLASBO NA POT

Sergeja Grögl, Center za sluh in govor Maribor

Vse, kar bom opisala v tem sestavku, je opisano za slišče otroke. Vi, starši, ki pa imate otroke s polževim vsadkom ali čakate na vsadek, pa lahko uporabite te napotke oziroma uvajate glasbo, petje in gibanje v življenje vašega otroka že takrat, ko še nima vsadka in ponovno začnete od začetka, ko vaš otrok vsadek dobi. Saj je vsak otrok ob prejetju polževega vsadka vedno na začetku poti učenja poslušanja in govora in MORA prepotovati skozi vse faze razvoja le-tega.

Glasba ima čarobno sposobnost, da povezuje srca ljudi. Prav neverjetna je njena zmožnost, da ljubezen matere vodi dojenčkov um k novim znanjem in sposobnosti za izražanje takoj, ko se vez med njima vzpostavi. Zaradi poznavanja glasu staršev – ritma, intonacije, višine tonov – dojenček navdušeno posluša. Ljubezen porodi izjemno pozornost, ta pa vodi k nadaljnjemu učenju in k večjemu obvladovanju spretnosti. Dojenčka veliko prej očarajo ritmi in melodije, glasbene lastnosti govora ljudi v njegovi okolici, preden sploh razume njihov pomen. Središče za jezik in glasbo sta v možganih ločena, vendar se dotikata drug drugega in tudi njihov razvoj poteka približno vzporedno.

To je morda eden od razlogov, zakaj poslušanje glasbe spodbuja jezikovne spretnosti in zakaj jezikovno urjenje spodbuja »aktivno poslušanje«, ki je nujno za ustvarjanje in izvajanje glasbe. Dojenčkova prirojena glasbena občutljivost usmerja njegovo pozornost na glasbene vzorce

našega govora in govorne vzorce našega petja.

V prvih mesecih življenja otrok v materinem govoru najprej opazi foneme oziroma kombinacijo glasov, ki obstajajo samo v materinem jeziku in v nobenem drugem. Zato poslušanje glasbe pred rojstvom in po njem izostri otrokovo pozornost in mu jo pomaga obvladovati v prvih mesecih življenja.

Vprašali se boste: »Kaj pa gluhi otroci?«

Razmišljam takole!

Gluhi otroci čutijo vibracije nizkih tonov, ki so nosilci ritma in »del« glasbe. Ali bolje rečeno, ritem, baza za govor pride tudi do njih.

Ko dojenček usmeri sluh na razvoj naših glasov, se usmeri na ritme našega jezika, na metrične vzorce, ki določajo, kje v našem govoru se posamezne besede začnejo in kje končujejo. Šele ko se nauči razločevati glasove v besedah, se lahko začne učiti pomena besed.

Otroške izštevance so odličen način za vzpostavljanje povezave med telesom in umom in jih lahko uporabimo na vseh stopnjah razvoja poslušanja in govora. Premalo smo podučeni o tem, kako pomembna je glasba za otrokov celosten razvoj. Pisala sem že o afriškem ljudstvu Anang, ki svoje novorojenčke vključuje v svet ritmov in zvokov že nekaj tednov po rojstvu in zato je njihov glasbeni in gibalni razvoj na visokem nivoju. Raziskave pa so pokazale, da glasba vpliva tudi na matematične, prostorske in druge predstave.

Za vse naštetu v tem sestavku ne potrebujete glasbene izobraz-

be, ne potrebujete stoo odstotnega posluha, da bi lahko vpeljali svojega otroka v svet zvokov. Vsaka mamica ve, da petje, zibanje, ritmično božanje, pa čeprav o tem nikoli ne razmišljamo, umiri otroka, pritegne njegovo pozornost in ga razveseli.

Otrok nas začne opazovati, gleda nas v oči, pozorno nam prisluhne in ob tem občuti ugodje, veselje, zadovoljstvo. Hkrati pa je obdan z vsemi elementi, ki jih potrebuje za razvoj poslušanja in govora.

Čim bolj aktivno in premišljeno se boste vključili v zgodnjo komunikacijo in čim več boste sodelovali v otrokovih gibalnih, slušnih in govornih igrah, hitrejši bo njegov razvoj poslušanja in govora.

V kratkih šestih mesecih zraste naš otrok iz dojenčka z mlahavi mi udi, ki ne more dvigniti glave, v otroka raziskovalca.

Iz nežne štručke z nenadziranimi refleksi zdaj dovolj dobro nadzoruje mišice, sega po predmetih in jih zavestno prijema.

Približno pri osmih mesecih začne otrok lesti proti zanimivim igračam. V tem trenutku je povezava gibanja z besednim izražanjem v veliko pomoč

rastočemu otroku, da se giblje bolj usklajeno ter poveže svoje misli in dejanja.

Tudi otroku s polževim vsadkom prigovarjamo teci, teci, hitro, hitro, da boš prvi. Zraven močno mahamo, skačemo in navijamo zanj. Vse to počnemo, pa čeprav vemo, da nas mogoče še ne razume povsem. Zanj ustvarimo ali izkoristimo situacijo, kjer povežemo govor z gibanjem.

»Poglej!«, z roko pokažemo na neko žival, avto, predmet, »Avto, brm, brm!« in že je tu pesmica, vaša, izmišljena, s preprostimi besedami, onomatopejami, v ritmični strukturi, ki je otroku tako blizu.

Vozi avto brm, brm, brm, brm,

brm, brm,
Vozi avto brm, brm, brm, brm
brm brm.

Tu tu tu, tu tu tu, trobi avto tu tu tu.

Pazi Miha (Peter, Mojca...), jaz sem tu!

Tako si lahko v najrazličnejših situacijah izmišljate najrazličnejša besedila in melodije ali pa si melodije enostavno sposodite v kakšni pesmici.

Na primer na melodijo pesmice »Mojster Jaka« lahko pojemo:

Ti se plaziš,
ti se plaziš,
Jaka moj, Jaka moj.
Pa si že pod mizo,
pa si že pod mizo,
Jaka moj, Jaka moj!

Besed v začetku ne bo razumel, spoznal pa bo ritem besed, prijetni zvoki bodo vodili njegove gibe, vaše zadovoljstvo in pozornost, pa ga bosta spremljala, da se bo plazil še naprej.

Če k temu priključite še igro skrivalnic, lahko postane to krasna igra, za usmerjanje pozornosti v prostoru.

Se nadaljuje!

Literatura: Don Campbell: Mozart za otroke

V knjigi lahko najdete najrazličnejše Mozartove in druge skladbe, ki vzpodbujajo otrokov razvoj in pa otroške pesmice za različna starostna obdobja otrok.

SKUPINA MLADOSTNIKOV

Nada Hernja, Center za sluh in govor Maribor

V Centru za sluh in govor Maribor smo si vsa leta prizadevali za organizirano druženje mladostnikov. Do tega šolskega leta so se naši mladostniki srečevali pri urah glasbenih in ritmičnih stimulacij.

Letos smo uspeli z organiziranim druženjem pod vodstvom psihologinje Alenke Werdonig. Naše vodilo je bilo ponuditi obliko druženja izven »šolskega programa«.

Ob neki priložnosti sem udeležence skupine povprašala, ali se radi udeležujejo srečanj in njihov enoglasni odgovor je bil: DA.

Večina rada prihaja zato, da se lahko pogovarja o njim zanimivih temah in da se srečajo. Teme, ki jih zanimajo, se vrtijo okoli prijateljstva, ljubezni, fantov, deklet. Veselijo se druženja, ker so dekletom všeč fantje, ker so najboljši prijatelji in ker se za-

bavajo. Dekleta se med seboj rade pogovarjajo o »ženskih« temah. Veseli so bili skupnega obiska kina, načrtujejo pa tudi izlet v Ljubljano.

Vsi želijo, da bi se srečevali tudi prihodnje šolsko leto. Pripravljeni so se organizirati kljub temu, da bo večina srednješolcev.

Vrednost takšnega združevanja presega vsakdanjik šolskega življenja, saj se združujejo mladostniki iz različnih šol, kjer so morda edini z motnjo sluha. V družbi vrstnikov pod strokovnim vodstvom načenjajo njim pomembne teme in pridobivajo nove prijatelje.

Žiga, Miha, Alen, Tanja, Ksenija, Monika, Lorelai

MOJCA ODGOVARJA

Mojca Mihelič

*Spomini so kot iskre, ki pod pepelom tlijo,
a ko jih razgrneš, kot iskrice
zažarijo...*

Goethe

In prav to se je zgodilo ob klepetu z Jano Papež, mojo učiteljico oz. surdopedagoginjo, ki me je vsa leta spremljala v osnovni šoli v integraciji. Spomini so naju preplavili, toliko sva si imeli povedati...

»Se spomniš, Mojca?« me je večkrat vprašala. Res sem se trudila izbrskati v svoji glavi te spomine, a se žal večine več ne spominjam. Morda zaradi tega, ker sem bila majhna in sem toliko delala na poslušanju in pridobivanju besed, pojmov, da so zavzeli ves prostor v tistem času.

Zato pa sem povabila Jano, naj mi pove lepo zgodbo, polno teh spominov in izkušenj...

»Povej, Jana, se spomniš, kako je bilo v 1., 2. razredu...?«

Vedela sem, da se dobro spomni, kako je bilo. V pogovoru sva se dotaknili vseh učiteljic in učiteljev ter njihovih načinov poučevanja. Za učitelje, ki dobijo v razred učenca, ki ne sliši, ni enostavno, ker od njega zahteva veliko dodatnega dela in razmišljanja. Učitelj na splošno razmišlja o tem, kako podajati novo snov, kako pripraviti vprašanja za ponavljanje, kako spraševati ustno ali pisno...

Večkrat je težava v tem, da v višjih razredih imamo učitelja za vsak šolski predmet, kar pa pomeni za nas včasih zmedenost, saj nekaterih učiteljev žal ne razumemo oz. je motena komunikacija. Nismo jih navedeni in vse se prehitro odvija, predvsem pa je najbolj naporno

na začetku, ko se moraš navediti na njihovo komunikacijo ter način poučevanja itd. Na žalost večkrat ne vedo kako in kaj, zato moramo vsakemu učitelju posebej razložiti, kako najlažje podati novo snov itd.

Meni je bilo v nižjih razredih dosti lažje, saj sem vsako uro poslušala isto učiteljico.

Učenec, ki je vključen v integracijo, ima posebno mesto za starše, učitelje, individualne terapevte. Vsi ga spodbujajo, bodrijo, mu svetujejo, pomagajo, da je motiviran, ima voljo do učenja itd.

Naštela bom nekaj primerov slabega poučevanja, ki so na žalost čista resnica. Upam, da bo pomagalo, da bo v prihodnje boljše.

Slabi načini poučevanja:

- učitelj neprestano hodi po razredu;
- govori zelo glasno in hitro (samo še bolj si zmeden);
- naglušnemu učencu stoji za hrbtom in daje pomembna navodila (zato raje sedim v 2. vrsti v razredu, da sem v središču vsega);
- obrnjen v stran od učenca pove zanimivo oz. smešno stvar, vsi se smeji, on pa ne ve zakaj (potem »gnjavi« sošolce za pojasnilo, ki pa večkrat rečejo »Nič takega,« oz. »Ni pomembno«. A vendarle mi nočemo slišati samo pomembne/šolske snovi!)
- samo govori, ničesar ne napiše na tablo, kot so recimo ključne besede, ki pomenijo »oporo« pri učenju;
- sprašuje po celem razredu, ne pove, koga bo vprašal (ne moremo tako hitro slediti spremembam smeri spraševanja);

• ponavljanje pred preizkusom, učenec razume samo vprašanja učiteljice, odgovorov pa ne, ker sošolci odgovarjajo »sede« (mi pa uporabljamo kombinacijo poslušanja in ogledovanja ustnic);

• večkrat se zgodi, da ne morem ogledovati ustnic, ker jih skriva pod listom ali rokami.

Ko sva se z Jano tako pogovarjali o najinih spominih na osnovnošolska leta, sem bila vznemirljiva in presenečena, da se Jana spominjala skoraj vsake podrobnosti oz. vsaj večino, kako je bilo v šoli. Pravzaprav sem kar presenečena, da sem res tako vztrajala in da sem bila zelo motivirana. Moram priznati, ta pogovor me je še bolj spodbudil, mi dal moč za vztrajnost in uspešnost za šolo. Samo še en mesec truda, učenja, potem pa gremo naproti čudovitem, novim dogodivščinam!

Želim vam lepe počitnice, izkoristite te počitnice za nove zvoke, ki vam bodo polepšali počitnice. Uživajte!

Vaša vprašanja za mojo rubriko pošljite na naslov: Center za sluh in govor, Vinarska ul 6, 2000 Maribor s pripisom »za časopis Objem zvoka« ali na moj elektronski naslov: mojcymojca@mail386.com

UTRINKI, ISKRICE IN MNENJA UČITELJIC IN UČITELJA OŠ ORMOŽ

Denis je prijeten, prijazen, priden in iskren fant. Pri svojem delu je zavzet in natančen. V delo vlaga veliko energije. Nekoč je želel, da ga ustno ocenim. Opozorila sem ga, da dela snovi še ne pozna dovolj dobro, pa mi je namignil, naj ga tistega ne vprašam. Ta njegova preprostost nas je od srca nasmejala.

Učiteljica naravoslovja

Uporabljala sva slike, računalnik, izdelovala miselne vzorce, pisala, izboljševala moje risarske zmožnosti, se smejala, jokala in ugotavljala, da se vedno bolje sporazumevava. Počasi nama je postalo sporazumevanje igra, poskušala sva z aparatom in brez njega (okvara), pri tem sva se nasmejala ob najinih nespornostih. Posebej težko nama je razlaganje pojmov iz etike. Razložiti, kaj je moralno in kaj nemoralno, je bil zanimiv oreh. In sva poskušala s primeri: moralno je ubogati starše, lepo pozdravljati itd. Vse je bilo jasno in razumljivo do naslednjega tedna, ko sva razumljeno obnovila in mi je Denis povedal, da je moralno imeti bogate starše. Sprostitev, smeh in opozorilo zame. Take streznitve so vsake toliko zelo dobre, da se zavedem, da je potrebno preklopiti na nižjo hitrost govorjenja in sproti še bolj preverjati Denisovo razumevanje. So dnevi, ko je Denis žalosten, ko je utrujen, ko ima vseh besed in informacij polno glavo in tiho potoži, da ga boli glava. In so drugi dnevi, ko se smeje in je razigran, ko ga skrbi, če ni slučajno učiteljica žalostna, če je sošolki potrebno pomagati, če je vsem dobro. Ob slednjih se mi dan razjasni in ura ob njem mi razsvetli dan.

Učiteljica slovenskega pouka, razredničarka

Za Denisa in njegovo težavo sem slišala že takrat, ko je še obiskoval razredno stopnjo. Vedela sem, da ima polžev vsadek, kaj več pa me takrat še ni zanimalo. Le tu in tam sem pomislila, kako le izgleda delo z gluhih otrokom. Ko sem ga pričela poučevati, sem učiteljici, ki sta ga učili prva štiri leta, prosila za nasvet zapisano sistematično in razumljivo. Težave, ki se pojavljajo pri pouku, odpravljajo pri individualnih urah. Predvsem so to težave slušno – razumevalnega tipa. Besedila večkrat poslušajo in prebere, uri izgovorjavo in pisavo novega besedišča, ga razume in s pomočjo slikovnega slovarja ali slike tudi memorira. Seveda gre za besedišče, ki ga je možno slikovno prikazati, težje je delo z abstraktnim besediščem, pri katerem si pomagam z že znanim besediščem, mimiko in pantomimo. Za pisno in ustno ocenjevanje se pripravljajo tudi na najinih srečanjih. Zelo je pomembno, da je pravočasno seznanjen s časom in vsebino ocenjevanja (vprašanja in odgovori). Denis le tako naprej!

Učiteljica angleškega jezika

Pri matematiki nima posebnih težav, saj je zelo natančen in kritičen do svojega dela in rezultatov. Nekaj težav se včasih pojavi pri besedilnih nalogah zaradi razumevanja besed in nekaterih matematičnih pojmov, katere mu pri individualnih urah še dodatno razlagam in pojasnim. Denis je zelo deloven in vztrajen in mislim, da ga to tudi odlikuje pri vseh predmetih. Zdi se mi, da ne pozna počitka in naredi tisto, kar se da že danes in ne prelaga na jutri. Čeprav včasih manjka pri pouku (rehabilitacija v Mariboru) tudi to ni razlog, da učne snovi do naslednjik, ko pride v šolo, ne bi imel prepisane ali da, vsaj delno, ne bi obvladoval zamujene učne snovi

Učitelj matematike in tehnične vzgoje

Srečo imava, da so v učilnici vsi sodobni pripomočki, ki so Denisu v veliko pomoč. Poučevanje Denisa je velik izziv. Ker delamo v timu – Denis, starši, učitelji, specialna pedagoginja, surdopedagoginja – nam ne more spodleteti. Prepričana sem, da bo Denis zrasel v splošno razgledanega, zanimivega, zgovornega mladega moškega, ki bo premagal marsikateri plevel na njivi njegovega življenja.

Učiteljica geografije in zgodovine

EVROPA V ŠOLI

Veronika Pernat, 6.a razred OŠ Borisa Kidriča, Kidričevo

Enake možnosti za vse - enakost spolov

Sem Veronika Pernat in obiskujem 6. razred osnovne šole v Kidričevem. Rodila sem se gluha in moji so se odločili, da me dajo na operacijo, kjer so mi vsadili polžev vsadek. Tako sem začela poslušati pri štirih in pol letih. Pri šestih letih me je mami vpisala v redno osnovno šolo kljub moji nepravilni izgovorjavi in malemu znanju besed. Bila sem enaka drugim sošolcem – slišala sem, čeprav slabše in nisem vsega razumela. Slišala sem. Učiteljice so se zelo trudile z menoj mi snov dodatno razlagale, mi prinašale slike, mi risale po tabli. Enake možnosti sem imela kot

vsi drugi učenci, da osvojim učno snov s posebnimi potrebami. Še sedaj se učitelji, pedagogi, defektologi in starši veliko ukvarjajo z menoj, mi snovi razlagajo, da bi lahko došla snov, kot vsi drugi sošolci. Zelo sem jim hvaležna, ker se z menoj trudijo in mi dajejo možnosti, da si tudi jaz izoblikujem svojo samopodobo in v življenju nekaj postanem. Veliko sem v rani mladosti izgubila. Tega ni moč nadoknaditi, trudim pa se, da neprestano sprašujem in želim vedeti čim več. Veliko se tudi sama učim in berem.

Všeč mi je, da se nekdo ukvarja z menoj in me sprejema sebi enako. Hvaležna pa sem tudi svojim sošolcem, da so me spre-

Veronika Pernat

jeli takšno kot sem, me podpirajo in mi pomagajo. Nihče se mi ne posmehuje ali me ponižuje.

Veronika Pernat 6.a
OŠ Borisa Kidriča, Kidričevo

ŽIVIM V BOHINJSKI BISTRICI

Kaja Soklič, 5.b razred OŠ dr. Janeza Mencingerja, Bohinjska Bistrica

Živim v Bohinjski Bistrici. Hodim v 5.b.razred OŠ dr. Janeza Mencingerja. Stara bom dvanajst let. Najboljši predmet mi je gospodinjstvo, matematika in slovenščina. Ne maram angleščine in naravoslovja. Živim s starši in imam dve starejši sestri. Pri dveh letih so starši ugotovili, da ne slišim. Dobila sem dva slušna aparata, s katerim sem se dobro naučila poslušati in govoriti. Z aparati sem se zelo trudila. Leta 2005 sem dobila polžev vsadek in z njim zelo dobro slišim. Treniram karate in imam že zeleni pas. Ko bom velika, bom vzgojiteljica.

Kaja Soklič

NOVIČKE

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

je izdala simpatično zloženko **Pravico imaš slišati!** in knjižico **Izognite se pastem pri uveljavljanju pravice do slušnega aparata.** V njej opredeljujejo kdo ima pravico do slušnega aparata in navajajo sedem korakov za njegovo pridobitev. V njej je tudi seznam dobaviteljev v Sloveniji in seznam društev. Čestitamo! Spletna stran: www.zveza-gns.si/naglušni.

5. evropski balkanski kongres o kohlearnih implantih

bo v Zagrebu od 25. do 27. oktobra 2007.

GLUHOĆA I KOHLEARNI IMPLANTAT-IZ VIZURE RODITELJA

je naslov knjižice, ki jo je pripravil tajnik hrvaškega združenja staršev otrok s polževim vsadkom, gospod Enes Midžić. To je prvi tekst hrvaškega avtorja o izkušnjah s polževim vsadkom.

PHONAK

hearing systems

poslušaj za sluh

Poleg najnovejše švicarske digitalne tehnologije vam ponujamo strokovno pomoč pri izbiri ustreznega slušnega pripomočka in pomagamo odpraviti vse ovire do vnovičnega razumevanja govora.

Pokličite nas!

- Portorož, Sončna pot 14a, 05 61 75 229
- Ljubljana, Bežigradski dvor, Peričeva ul. 27, 01 43 65 190
- Maribor, Mlinska ul. 28, 02 25 27 363
- Kranj, Gosposvetska 12, 04 20 17 224
- Celje, Ljubljanska c. 20, 041 602 669
- Koper, Župančičeva 18, 041 643 932
- Velenje, Vodnikova 1, 03 58 99 547
- Novo mesto, Bolnica v NM, 01 43 65 190
- Brežice, Bolnica v Brežicah - ORL amb., 07 46 68 189
- Il. Bistrica, DSO, Kidričeva 15, 041 643 932
- Murska Sobota, Cankarjeva ul. 81a, 041 602 669
- Radovljica, 04 20 17 224, audiovox@siol.net

www.audiovox.si

Da boste slišali tudi v hrupu ...

- ▷ boljša govorna razumljivost v hrupnem okolju
- ▷ izboljšano predvajanje zvoka pri vsakodnevnem poslušanju
- ▷ edinstveno ravnotežje med načinom življenja in zvočnim okoljem

SLUŠNI APARATI - WIDEX d.o.o., Ljubljana, Resljeva 32
tel.: 01/234 57 00, e-pošta: widex@widex.si, spletni naslov: www.widex.si

DRUŽINA UPORABNIKOV POLŽEVIH VSADKOV SE POVEČUJE

Nada Hernja, Center za sluh in govor Maribor

Zadnji teden v maju so nas medijsko zasipali z novicami o jubilejni operaciji polževega vsadka. Prav vsi, ki nas to področje zanima, smo radovedno spremljali oddaje in članke v različnih časopisih. Vsem, ki vemo, kako pridobitev sposobnosti »slišati« vpliva na uporabnika in njegovo okolje, je bilo toplo pri srcu. In verjamem, da lahko v imenu vseh, ki enako čutite, čestitamo celotni ekipi ORL oddelka na Kliničnem centru v Ljubljani!

Nekaj utrinkov iz časopisov!

Ne pomaga vsem

Polžev vsadek je primeren za tiste bolnike, pri katerih slušni živec in preostala slušna pot nista hudo okvarjena, pač pa imajo le nepravilnosti v delovanju notranjega ušesa. Za vsaditev polževega vsadka se odločamo, kadar je oseba gluha ali ima težko okvaro sluha in če pri njej ugotovimo ali sklepamo, da del slušne poti, od zaznavnih, lasnih celic, pa do možganske skorje, kjer se zaznava zvoka konča, deluje.

Saba Battelino, Zdravje, letnik 29, 2007, št. 328

Doc.dr. Jagoda Vatovec, dr. med., otorinolaringologinja, ki se ukvarja z avdiološko diagnostiko oziroma ugotavljanjem vrste slušnih okvar: »Človek, ki je od rojstva gluhi, je veliko bolj prizadet kot tisti, ki je slep. Iz izkušenj lahko povem, da se kakovost življenja otrok, ki so od rojstva gluhi, po vsaditvi polževega vsadka spremeni za 180 stopinj.«

Nedeljski dnevnik, 3. junija 2007

Asist.mag. Saba Battelino, dr. med., otokirurginja: »Kdor ne sliši, tudi sebe ne more izražati. To pomembno vpliva na razvoj njegove psihe. Zato smo zelo srečni, da takim ljudem lahko pomagamo.«

Nedeljski dnevnik, 3. junija 2007

Timska obravnava

Polževe vsadke so na Kliniki za z otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo v Kliničnem centru v Ljubljani začeli vsajati že leta 1996. Že nekaj let prej so za to delo zbrali skupino, v kateri so bili avdiolog, otokirurg, nevrofiziolog in defektolog, saj je obravnava bolnikov s polževim vsadkom izrazito skupinsko delo. Do danes je ta medicinski pripomoček prejelo 150 ljudi, 111 otrok in 39 odraslih. Najmlajši je bil ob operativnem posegu star 11 mesecev, najstarejši pa 62 let. Od letos te posege izvajajo tudi v mariborski bolnišnici.

Dnevnik, 4. junij 2007, priloga Zdravje

Odrinjeni na rob

Stoletja so bili gluhi odpravljani na rob družbe. Zaradi nezmožnosti sporazumevanja in izražanja so jim pripisovali manjše intelektualne sposobnosti. Šele v zadnjem stoletju so si izborili enakovredno mesto v družbi, dosegli so razvoj in uporabo znakovnega jezika, nastanek posebnih šol, dodeljeni so jim bili tolmači, v nekaterih deželah pa je znakovni jezik dobil mesto drugega uradnega jezika države. Kljub temu, pa sta huda izguba sluha in gluhost za človeka še vedno zelo označevalni in omejevalni lastnosti.

Saba Battelino, Zdravje, letnik 29, 2007, št. 328

Ob pol devetih zjutraj je doc. dr. Anton Gros, dr.med., začel kirurški poseg, pri katerem je osemnajst mesecev staremu otroku vstavil kohlearni implantat oziroma polžev vsadek. To je bila v devetih letih že 150.kirurška vsaditev tega medicinskega pripomočka, odkar je 6.marca leta 1996 prvi implantat odraslemu moškemu vgradil prim. Janez Zupančič, dr.med., dan pozneje pa docent Gros triinpolletnemu otroku. Od tedaj je zvok prvič ali znova zaslišalo 111 otrok in 39 odraslih.

Nedeljski dnevnik, 3. junija 2007

Prof.dr. Miha Žargi, dr.med., predstojnik Klinike za otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo Kliničnega centra Ljubljana: »Raziskave na kliniki so potrdile, da tisti, ki so gluhi od rojstva in dobijo polžev vsadek v prvih petih letih, dosegajo bistveno boljše rezultate pri oceni poslušanja kot tisti, ki so gluhi dalj časa. Zato je potrebno čimprejšnje odkrivanje prizadetosti sluha. Sicer pa so rezultati slušnega razumevanja s polževim vsadkom najboljši pri odraslih osebah, ki so bile gluhe manj kot dve leti.«

Nedeljski dnevnik, 3. junija 2007

Hear now. And always

LAHKO

EMMA C. :: stara 3 leta :: Implantacija Junija 2003 (levo), Januarja 2005 (desno)

.....jo naučim novih pesmi in jo gledam ko pleše

.....ji berem pravljice

.....jo poslušam, ko se pogovarja s prijatelji

.....ji zašepetam " Rada te imam "

.....verjamem, da bo postala kar si želi

LAHKO